

دولت سیزدهم
خود را به مثابه
«دولت مردمی»
تعریف کرده
است. از نظر
تئوریک، جوهر
دولت مردمی دو
امر مفهومی است:
یکی کنار زدن
«مرزبندی دولت
ملت» است که از
دورهٔ تجدد مآبی
(شبه مدرنیته) در
ایران به صورت
جدی مطرح
شده است و دوم،
محوریت دادن
به «کلیتی به نام
مردم» است که
این مفهوم عمدتاً
در فضای انقلاب
اسلامی عینیت
پیدا کرده است.

امروزه در فضای ادبیات رسانه‌ای به جایی رسیده‌ایم که ایدئولوژیک بودن یعنی غیرمتفکرانه بودن، متعصب بودن، غیرعقلانی بودن، بسته بودن و جزم‌اندیش بودن. البته این رویکرد از سوی افرادی مثل «هانا آرنت» و «کارل پوپر» بسیار تقویت و ترویج شد. «آرتور کوپسler» با نوشتن کتاب‌های «ظلمت در نیمروز» و «از راه رسیدن و بازگشت»، «جرج اورول» با دو اثر «۱۹۸۴» و «قلعهٔ حیوانات»، «مانس اشپربر» با کتاب «قطره اشکی در اقیانوس» در جانداختن این تلقی از ایدئولوژی نقش بسیاری داشتند. فارق از مدعاهای نولیبرالی، در تعریف ایدئولوژی، می‌توان گفت ایدئولوژی مجموعه‌ای از احکام و دستورات عمل‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است که ریشه در عقلانیت مدرن دارد که قصد ایجاد تغییر در مسیر «اغراض مدرنیته» را دارد. قرن هجدهم قرن به وجود آمدن روشنفکری و پیدایی ایدئولوژی است. البته منظور از روشنفکری، آن معنای تخصصی است نه معنای عام و افواهی روشنفکری. در معنای دقیق فنی، روشنفکران، اهل ایدئولوژی هستند (در تعریف مدرن واژهٔ ایدئولوژی) و ایدئولوژی و روشنفکری با هم پدید می‌آیند.

تقلب در ترجمهٔ پوپولیسم
انسان غرب مدرن، چندین ایدئولوژی به وجود آورده است. یکی از این ایدئولوژی‌ها که کمتر شناخته شده و ابهام معنایی زیادی دارد، «پوپولیسم» است. پوپولیسم سیال و بسیار مبهم است؛ هرچند تلاش‌های تئوریک هم از ناحیهٔ مارکسیست‌ها و هم از جانب لیبرال‌ها انجام شده که پوپولیسم را توضیح دهند. جریان نولیبرال در ایران با یک پروپاگاندا سیاسی، کاری کرد که انگار پوپولیسم یعنی عوام‌فریبی! اگر لغت پوپولیسم را به صورت تحت‌اللفظی به فارسی برگردانیم، معنای عوام‌فریبی ندارد. غربی‌ها پسوند «ایسم» را کجا به کار می‌برند؟ برای مثال «رنالیسم» در فارسی، به واقع‌گرایی ترجمه می‌شود. «سوسیالیسم» در لغت به جامعه‌گرایی یا اجتماع‌گرایی و اصالت اجتماع ترجمه می‌شود. پس پسوند «ایسم» در فارسی به معنای «گرایی» و معادل‌گرایییدن ترجمه می‌شود.

بر این اساس، پوپولیسم باید «مردم‌گرایی» ترجمه شود، نه مردم‌فریبی! در واقع واژهٔ پوپولیسم را از نظر تحت‌اللفظی به مردم‌فریبی نمی‌توان ترجمه کرد. ممکن است همان‌طور که لیبرال‌ها و سوسیالیست‌ها از ابزارهای مردم‌فریبانه استفاده می‌کنند، پوپولیست‌ها هم استفاده کنند اما پوپولیسم، به ذات معنای مردم‌فریبی ندارد و بنا بر روال مرسوم ترجمه در ایران، نمی‌توان معنای لغوی آن را به مردم‌فریبی ترجمه کرد. جریانی ژورنالیستی با اهداف سیاسی، پوپولیسم را در فارسی غلط ترجمه کرده است.

پوپولیسم به مثابهٔ ایدئولوژی
پوپولیسم به مثابهٔ یک ایدئولوژی، از صور ایدئولوژی‌های عالم مدرن، مختصاتی دارد و سیر تطور تاریخی داشته است. از نظر تاریخی شاید یکی از نخستین جلوه‌های ظهور پوپولیسم در روسیه باشد. در حد فاصل سال‌های